

LE TOURISTE BULGARE. — DER BULGARISCHE TOURIST.

СПИСАНИЕ ЗА ТУРИЗЪМЪ И ПРИРОДООПИСАНИЕ.

Редакторъ: С. Д. СКРИНСКИ.

Излиза мѣсечно (освѣтъ юлий и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лева,
за членове — 1 л. въ странство — 2.50 франка.

Всичко се изпраща: София, „Българско Туристско Дружество“.

Год. IX.

София, априль 1910 г.

Брой 4.

Д-ръ П. Ив. Стояновъ.

Хигиената на туриста.

(Продължение отъ брой 5—6, год. VIII).

Нѣма по противофизиологиченъ и по-глупавъ ходъ отъ тоя на войниците, когато ги каратъ да удрятъ съ краката си по земята — да тупатъ ботушитѣ си и да броятъ едно, двѣ, три. Но сега, благодарение на японцитѣ, се забѣлѣзва вече изоставяне на този руски маниеръ да се тупа по земята като въ хаванъ и се усвояватъ срѣднитѣ японски крачки, които сж по-бързи и по-еластични. Ходенето трѣбва да бѣде свободно и да не се свиватъ безцѣлно и изморяватъ и така сложнитѣ мускули на краката ни. Кракътъ трѣбва да стѣпва на избрано гладко мѣсто. Когато говоримъ за обушата, тогава ще видимъ, кои сж хигиеничнитѣ условия, за да може да ходи кракътъ свободно и правилно. Разбира се, и дума не може да става за това, когато обушата сж съ високи токове (à la Лудвикъ XV), каквито носятъ много жени. За да се увѣрите, обърнете внимание на колебанията на нещастното женско краче, турено на такива кокили.

Когато човѣкъ се качва по планина, той трѣбва да ходи още по-полека. Харловъ сѣмта, че единъ добъръ пѣшеходецъ или алпинистъ трѣбва да се изкачва по планината на около 300—350 метра въ часъ. Най-добритѣ алпинисти, синове на планинитѣ, се изкачватъ на 600 м. въ часъ. Ходенето е основата на туризма. Човѣкъ трѣбва да знае правилно да ходи, за да използва най-разумно този физиологиченъ актъ. Споредъ мнѣнието на нѣкои лѣкари, ние не знаемъ да дишаме и, ако дишахме правилно, много болести бихме избѣгнали. Сжщото е и съ хода — не знаемъ да ходимъ правилно и съ това затрудняваме задачата на туризма. Ето какви съвѣти дава по това *д-ръ Ф. Тисие**). — Ходътъ е измѣстване центъра на тежестъта отзадъ напредъ, когато ходимъ по равно, и отдолѣ нагорѣ и обратно, когато ходимъ по планина. Грѣшката на всички пѣшеходци, когато се катерятъ по планини, е тая, че при качването си нагорѣ тѣ напредватъ силно мишицитѣ на краишницитѣ си, като когато се качатъ по стълби и вслѣдствие на това скоро се уморяватъ и запѣхгиватъ. Когато се качваме по наклонено мѣсто, трѣбва да навеждаме тѣлото си напредъ, дѣсния си кракъ да измѣстяме сжщо напредъ, като стѣпалото му цѣло да лѣга на земята и колѣното да образува жгълъ по-голѣмъ или по-малкъ споредъ наклона на терена. Тѣлото се навежда малко и надѣсно така, че всичката му тежестъ да пада върху дѣсния кракъ, а лѣвиятъ да остане опѣгнатъ и отзадъ. Наведеното напредъ тѣло, опрѣно на дѣсния кракъ, привлича напредъ много лѣсно, безъ усилие, лѣвия кракъ. Въ този актъ най-много дѣйствуватъ мишицитѣ на грѣба и крѣста (контра филето). Лѣвиятъ кракъ безъ усилие на мишицитѣ се измѣстятъ напредъ и се поставятъ прѣдъ дѣсния и налѣво отъ него полусвитъ, като стѣпалото цѣло се слага на терена; сега тѣлото се наклонява къмъ лѣво и напредъ и всичката тежестъ трѣбва да легне върху лѣвия кракъ; така освободениятъ дѣсенъ кракъ лесно се поставятъ напредъ и надѣсно. По този начинъ тѣлото се движи по двѣ направления: задно-прѣдно и странично — отъ дѣсно на лѣво и отъ лѣво на дѣсно. При слизане отъ планина процесътъ е съвсѣмъ другъ. Тѣлото ни трѣбва да стои винаги отвѣсно, за да не паднемъ напредъ на лицето си; мишицитѣ на шията и на грѣбнака ни трѣбва да бждатъ свити, вдървени единъ видъ, краката ни трѣбва да сж малко разкрасчени и свити въ колѣната и да образуватъ единъ видъ ромбъ; само така друсането на тѣлото по възможность се намалява и тежестъта му се разхвърля равномерно по ставитѣ на ходилата, колѣната и таза. Кракътъ трѣбва да стѣпва на цѣлото ходило. Или накратко казано — краката се разкрасчватъ малко, като ромбъ, колѣната се свиватъ сжщо малко навънъ (настрани), а токоветѣ се обръщатъ навжтрѣ, та по този начинъ тѣлото се държи въ отвѣсно положение и слиза като на пружини безъ силно друсане. Ржцѣтъ се пускатъ покрай тѣлото. Когато наклонътъ е много голѣмъ — 50—60%, пакъ се слиза съ отвѣсно тѣло, но обрнато вече настрана, единиятъ кракъ много свитъ,

*) D-r P. h. Tissie in Jeu et sports en Thèrapentique. Tome physiothèrapie bibliothèque Thèrapentique. Paris, 1909.

другият опънатъ прѣдъ него, центърътъ на тежестта пада назадъ и ржцѣтъ държатъ тоягата силно и опиратъ острия ѝ край въ земята задъ центъра на тежестта на тѣлото. Въ случая тоягата служи като подпора и не позволява да падне тѣлото напредъ къмъ лицето. При изкачване по височини уморяватъ се мишицѣтъ на гърба и кръста, а при слизание отъ височини уморяватъ се мишицѣтъ на бутонетъ и свиркитѣ. При ходение по равно уморяватъ се повече мишицѣтъ на плѣщитѣ и рамената, отколкото ония на краката.

Така практикуванъ ходътъ е физиологиченъ; той може да използва разумно разнитѣ групи мускули и да ги кара съвмѣстно и хармонично да дѣйствуватъ. Умората при такъвъ ходъ ще бже най-малка. Така могатъ да се използватъ най-разумно всичкитѣ сили на разнитѣ части, съставляющи, тъй да кажа, автомобиля на тѣлото.

Почивката. — Тя е нераздѣлна другарка на хода. Колкото по-умѣрено ходи туристътъ, толкова почивкитѣ му ставатъ по-рѣдки. Смѣта се обаче, че е необходима една малка почивка слѣдъ всѣки два часа ходене. Когато се спираме по пжтя да гледаме природнитѣ хубости, сжщо правимъ почивка. Тѣзи по-малки почивки най-добръ ставатъ, като стоимъ прави на краката си и се опрѣмъ о тоягата си — почивка по овчарски, както бихъ я нарекълъ. Всѣки туристъ знае, какъ жилитѣ на колѣната му се схващатъ, когато седне уморенъ. Въ такъвъ случай ставането е много трудно, защото колѣната сж като вдървени.

Дишането при хода. — Туристътъ трѣбва по възможностъ да диша прѣзъ носа си и да избѣгва дишането прѣзъ устата. Ако той диша направо прѣзъ устата си, вкарва въ бронхиитѣ и бѣлия дробъ прашень, влаженъ, студенъ или сухъ въздухъ, и съ това се излагатъ бѣлитѣ дробове и гърлото на силна простуда. Носътъ именно за това е създаденъ — да служи като единъ видъ прѣградиe, въ което да се спиратъ всички пращинки и животинки (отъ космитѣ на ноздритѣ и гнѣнкитѣ на ципата му) и сетнѣ да се изхвърлятъ навънъ заедно съ сополитѣ. Носътъ съ гнѣнкитѣ си служи донѣидъ за стоплюване студения въздухъ и овлажняване сухия. Ето защо дишането трѣбва да става само прѣзъ носа. При ходенето всичко се приглася съ такта на хода — кървообръщението и дишането вървятъ въ унисонъ съ него. Врѣдно е да говоримъ много при пжтуването, понеже говорътъ измѣня такта на дишането ни — захваща се силно дишане. Добриятъ пѣшеходецъ повечето мълчи. Ма алигъ и шегитѣ сж за почивкитѣ. Ако искашъ да говоришъ, спри се малко, изкажи се и пакъ трѣгни. Споредъ Харловъ, врѣдно е и пушенето тютюнъ при пжтуване, защото никотинътъ трови сърдцето и прѣчи на дишането.

И тъй ходътъ трѣбва да бже умѣренъ, систематиченъ, еластиченъ, съ нерѣдки почивки, съ носово дишане, съ малко говорене и безъ пушене.

Водачъ. — Въ Швейцария опаснитѣ екскурзии по високитѣ планини, дѣто има гледчери и пропасти, сж позволени само съ школувани и опитани водачи. Тамъ има сѣмейства, които отъ десетки години и отъ нѣколко поколѣния даватъ опитни водачи. Не мога да забравя гробищата при Zermatt, дѣто видѣхъ гробове на водачи и

туристи, загинали наедно при качването имъ на фаталния за много туристи Matterhorn (4482 метра високъ). Водачитъ (Guides, Führer) се наричатъ такива слѣдъ доказана опитностъ — издържали изпитъ и слѣдъ като сж служили като носачи въ началото. Тѣзи смѣли, самоотвержени хора сж спасявали немалко хорица и сж загивали нерѣдко заедно съ водиящия туристъ. Въ анализъ на туризма има имена записани съ златни букви. За възкачвачето на Montblanc (4800 м.) е задължително да има единъ водачъ, на който се плаща около 200 и повече лева, и двама носачи, на които се плаща по 75—100 лева. На моя водачъ при възкачването ми на Grand Combin (4318 метра) платихъ 50 лева и храната и му дадохъ подарѣкъ. У насъ, разбира се, за професионални водачи не може да се говори, макаръ че има нѣкои, които могат да водятъ туриста по Витоша, Рила и Родопитѣ. Най-често нѣкой опитенъ другаръ ни става водачъ, или пъкъ, когато се загубимъ въ планината, става ни случаенъ водачъ за нѣколко лева нѣкой по старъ овчаръ или каракачанецъ. По насъ туристътъ повече трѣбва да се надѣва на себе си или на нѣкой по-опитенъ другаръ-туристъ или ловджия.

Туристътъ се нуждае и отъ други водачи — отъ писани водачи, пжтеводители, каквито за западна Европа ги има много и то съ планове и карти. За нашата страна има само нѣколко кратки пжтеводители — за В.Търново и околността му, за София, за Орѣхово и сега се нарежда такъвъ за Варна и околността ѝ. Единъ видъ пжтеводители сж нѣкои статии въ сп. „Български туристъ“ и пжт-нитѣ бѣлѣжки „На пжть“*) отъ г-на Д. Стеревъ, който ни дава доста интересни свѣдѣния за нѣкои хубави кжтове въ нашето отечество. Ако всѣки клонъ на Българското Туристско Дружество издаде поне краткъ пжтеводителъ на своя районъ, тогава ще имаме доста пжтеводители, съ които може да си служи всѣки туристъ — българинъ или чужденецъ.

Туристътъ винаги обича да пжтува съ другаръ. Саможивъ туристъ е рѣдкостъ. „За да усѣщате хубавото, трѣбва да сте двама,“ казва поетътъ-философъ М. Guyau. Не само е по приятно на туриста, но самиятъ му интересъ диктува той да има другаръ или другари при пжтуването. Пъкъ може и другарка или дрегарки, защото и въ туризма се усѣща благородното влияние на жената — въ такава срѣда се избѣгватъ плоскитѣ шегѣ и нецензурнитѣ думи и дѣла. Интересътъ на туриста най-много го задължава да дири той другаръ. Всичко може да се случи при пжтуването — да се прѣпгне нѣкой да падне отъ високо, да се подхлъзне, да му припадне и пр. и, ако е тѣй безъ другаръ, който може да му се притече на помощъ въ критиченъ моментъ, това може да му коштува живота. Забѣлѣзано е, че въ Алпитѣ най-много нещастия при лекитѣ екскурзии се случватъ съ самоходцитѣ туристи. Никждѣ на друго мѣсто не се потвърдява така народния девизъ — „сѣединението прави силата“, както е това въ

*) Д. Стеревъ. — „На пжть“ (мисли, случки и впечатления. Туристска библиотека № 1—9, цѣна 3-70. Бургазъ.

Алпитѣ. Прѣдъ опасността туриститѣ-алпинисти сж солидарни, по-братимяватъ се, и връзването имъ на разстояние 2 метра единъ отъ другъ е законъ. Само така се избѣгватъ много нещастия; така всѣкой помага на другото — „всички за единъ и единъ за всички,“ — девизътъ на туризма.

Нѣкои особености на височинитѣ и алпинизма. — Въздухътъ по планинитѣ е по-чистъ, понеже отсъствува отъ него прахътъ, който се намира много въ равнинитѣ; той тамъ е прѣсенъ и чистъ, влагата е осадила всичкитѣ му прахове, микроби въ него почти нѣма, и затова прѣпоръчватъ на болнитѣ отъ охтика и нѣкои други болести чистъ планински въздухъ. Прѣходътъ отъ топло къмъ студено и обратно на планината е много рѣзкъ, защото тамъ въздухътъ е по-разреденъ и по-лесно се топли и изстудява; но при все това човѣкъ по-трудно настива на планината, защото кървообръщението и обмѣната на веществата е по-силно. Въздушнитѣ течения на планината, макаръ чести, не сж така опасни, както тия въ равнината. Зимно врѣме понѣкога студътъ въ равнината е по-голѣмъ, защото студениятъ въздухъ е по-тежкъ и пада въ долината и котловината, а се случва прѣзъ лѣтото топлината на планината да е по-голѣма, защото слънцето тамъ грѣе повече отколкото въ долината. Затова нѣкои избиратъ зимни курорти въ високи планини, запазени отъ вѣтроветѣ, — тамъ зимата е по-лека, по-топла и по-постоянна отколкото въ равнината. Ето защо туризъмътъ по планинитѣ е приятенъ спортъ и зимѣ, и затова Chamoniх и други лѣтни курорти сега ставатъ и зимни и въ тѣхъ се практикуватъ въ широки размѣри зимнитѣ спортове съ ски, шейна и кѣнки, възкачвания по планини и пр. Въздухътъ на планинитѣ е разреденъ и кислородътъ му е намаленъ. За да става тамъ дишането и кървообращението на човѣшкото тѣло правилно, трѣбва да се ускори самото дишане. А червенитѣ кръвни телца, които играятъ голѣма роля, захващатъ въ случая да се фабрикуватъ афтоматично въ по-голѣмо количество. Така, отъ 5 мил. кръвни телца въ единъ куб. милиметъръ кръвъ при морското равнище ставатъ 6 мил. на 1000 метра височина и 8 на 4400 метра височина.

Ето защо малокръвитѣ, бѣднитѣ съ кръвни телца се обогатяватъ съ такива въ планината и оздравяватъ; а пълнокръвитѣ, поради силното обмѣнение на веществата, изгубватъ (изгаря) частъ отъ своята тлъстина и съ това извличатъ и тѣ полза отъ планинския климатъ. При алпинизма мишицитѣ работятъ усилено и ползотворно, кървообръщението и храненето въ тѣхъ се усилюва, апетитътъ се увеличава, сърдцето се ободрява и дѣйствува по-свободно и усилено. Паради свиванията на мишицитѣ въ таза, на корема и на диафрагмата червата и стомахътъ се афтомасиратъ, мачкатъ единъ видъ, уригванията сж чести, червата дѣйствуватъ по-енергично, запекътъ изчезва; тогава апетитътъ става вълчи, човѣкъ се ободрява, изтощенитѣ нерви се закрѣпватъ, душата се ободрява, като че ли човѣкъ се усѣща въ Олимпа надъ обикновения нищоженъ свѣтъ. Уморениятъ, слабиятъ, изтощениятъ човѣкъ въ долината на планината се усѣща бодъръ,

жизнерадостенъ, здравъ и веселъ. Алпинизмътъ е единъ отъ най-полезнитъ спортове стига сърдцето и дробоветъ да сж здрави, но умѣрено практикуванъ той е полезенъ и за болни дробове и сърдца. Ходенето по полегати и все по-високи тераси съставлява теренното лѣчение, което е най-мощното и най-доброто лѣчение на болеститъ на сърдцето. (Слѣдва).

Отчети на клоноветъ на ВМД

за 1908 година.

В.-Търновски клонъ „Трапезица“.

(Отъ 17. мартъ 1908 до 12. априлъ 1909 г.).

На 12. априлъ 1909 г. клонътъ имѣ годишно събрание, на което присъжствуваха 34 члена отъ 126. Съгласно чл. 25 отъ устава засѣданието се отложи за единъ часъ и вмѣсто въ 8¹/₂ часа, както бѣ обявено, откри се въ 9¹/₂ отъ прѣдседателя на клона г-нъ Г. Козаровъ. Членъ 23. отъ клоновия уставъ прѣдписва редовнитъ годишни събрания на клона да ставатъ въ началото на м. мартъ, обаче по извѣстни неудобства не можа да се изпълни това прѣдписание на устава.

Идеята за туризъма изобщо въ гр. Търново и околността му значително се разпространи прѣзъ отчетната година; даже проби си пжтъ и въ по-далечни мѣста. Това най-ясно се вижда отъ обстоятелството, че прѣзъ тая година числото на членоветъ почти е удвоено. И вънъ отъ Търново по инициатива на клона сж основани други клонове, напримѣръ, въ гр. Провадия е основанъ туристски клонъ „Ташъ-Хисаръ“, въ с. Килифарево — „Хайнъ-боазъ“, а въ гр. Габрово се работи за основаване такъвъ клонъ. Това въ голъма степенъ се дължи на усилената агитация на търновскитъ туристи и на IX. редовенъ туристски сборъ, който се състоя на 1. и 2. VI 1908 г. въ гр. Търново.

Заслужава да се отбѣлѣжи, че клонътъ се стабилизира и въ своята вжтрѣшна уредба. Сдоби се той съ дружественъ локалъ, въ който сж събрани всичкитъ му имоти; наредени сж и нужднитъ книги, въ които е заведено всичко, що притежава клонътъ.

Движение на членоветъ. — Прѣзъ отчетната година движението на клоновитъ членовѣ е било особено силно — много сж напуснали, но още по-много сж записани нови членове. Силно прииждане се забѣлѣзва отъ срѣдата на офицерството и чиновничеството, а по-слабо е прииждането отъ търговското и нѣкои други съсловия. Миналата година клонътъ е броелъ 9 туристски, 75 туристи и единъ благодѣтеленъ членъ — всичко 85 членове. Прѣзъ отчетната 1908 г. сж записани нови членове 67 души — 8 дами и 59 мжжа. Така щото общото число на членоветъ се възкачи на 152, но отъ тѣхъ прѣзъ сжщата година сж се отказали 10 мжжа и 3 дами и сж промѣнили мѣстожителството си 2 мжжа и една дама — всичко заличени отъ

списъка на членоветъ 26 души; оставатъ 126 редовни членове — 13 туристски и 113 туристи.

Събрания. — Прѣзъ годината е имало двѣ общи събрания на клоновитѣ членовѣ и 24 настоятелствени. Първото общо събрание се състоя на 17. мартъ 1908 г., а второто — на 20. априлъ сжш. год. Въ настоятелственитѣ събрания сж взимани редъ рѣшения, цѣлящи прѣуспѣването на туризма, пропагандирането му между гражданитѣ, както и за постигане цѣлитѣ на клона, начертани въ устава му. Така напримѣръ, уреждани сж излети, полагани сж старания за основаване юношка чета, за вжтрѣшната наредба на клона, за общия сборъ, за пжтища, за уреждане задълженията на клона и пр.

Пропаганда. — Клоновото настоятелство прѣзъ отчетната година извънредно много се е грижило за постигане дружественитѣ цѣли изобщо и клоновитѣ частно, като е употребявало слѣднитѣ срѣдства:

1. Четень е прѣдъ господа делегатитѣ на VIII. редовень сборъ въ Търново отъ прѣдседателя на клона г-нъ Г. Козаровъ реферата „Какво трѣбва да правимъ“, който вече е печатанъ въ сп. „Български туристъ“.

2. Издадена е брошурата „Ученишки пжтувания“, приготвена тоже отъ прѣдседателя на клона, г. Г. Козаровъ, и прѣдназначена да насърди и упжти учащата се младежъ къмъ пжтуване изъ отечеството ни.

3. Уреждана е въ бюфета на градската градина картинна туристска изложба отъ фотографични снимки изъ цѣла България. Изложбата бѣше открита отъ 15. до 22. VI. 1908 г.

4. Обявявани сж 16 излета до близки и далечни мѣста. Отъ тѣхъ се състояха само 12 — пролѣтни 6, лѣтни 4 и есенни 2.

Пролѣтни излети: а) на 18. февруарий 1908 г. до мѣстността „Трошана“, на 5 клм. вѣнъ отъ града, взеха участие 19 излетници; б) на 25. мартъ сжш. год. до „Чолакова-махала“, тунела и с. Дебелецъ, на 10 клм. вѣнъ отъ града, взеха участие 10 излетници; в) на 27. априлъ с. г. до мѣстността „Силифоръ“ и с. Арбанаси, взеха участие 10 излетници; г) на 1. юний с. г. въ околността на гр. Търново — съ делегатитѣ на VIII. сборъ, взеха участие 73 излетници; д) на 2. юний с. г. до развалинитѣ на стария римски градъ Nicopolis ad Istrum заедно съ делегатитѣ на сбора, на 15 клм. отъ града, взеха участие всичко 104 излетници, отъ които 28 туристски и 76 туристи; и е) на 3. юний с. г. до Прѣображенския манастиръ и пещеритѣ надъ него заедно съ частъ отъ делегатитѣ на сбора, взеха участие 19 излетници.

Лѣтни излети: а) на 29. юлий с. г. — Петровденъ — до историчнитѣ мѣста на гр. Плѣвень съвмѣстно съ Горноорѣховскитѣ туристи; взеха участие 22 излетници отъ нашия клонъ и 18 отъ Горноорѣховския. Този излетъ между другото имаше за цѣль да поопри плѣвенскитѣ туристи за възобновяване угаснали тамъ клонъ (рѣшение на VIII. туристски сборъ), за която цѣль се вѣзе въ прѣговори съ нѣкои бивши членове на сжщия клонъ, но поради мѣстни

условия той още не е възобновенъ. б) На 13. августъ с. г. до „Асѣновското дефиле“ (2 клм. отъ гара „Асѣново“) съ увеселителенъ влакъ, устроенъ отъ желѣзничарската задруга. Взеха участие 18 членове туристи и много гости отъ Търново, Горна-Орѣховица и Стражица. Съ влака отидоха на мѣстото 473 души излетници, а заедно съ дошлите отъ с. Асѣново числото имъ възлизаше на около 800 души. Излетътъ бѣ много оживенъ съ хора, пѣсни и музика. в) На 24. августъ с. г. до Петропавловския манастиръ, Лѣсковецъ и Горна-Орѣховица; взеха участие 20 излетници — членове и гости. г) Многодневенъ излетъ съ маршрутъ: гр. Търново, с. Дебелецъ, с. Ганчовецъ, гр. Дръново, Дръновския манастиръ, с. Царева-ливада, Стратевитъ ханчета, гр. Габрово, Червенъ-Бръгъ, връхъ Св. Никола, с. Шипка, руския Шипченски манастиръ, гр. Казанлъкъ и обратно прѣзъ с. Янина, връхъ Бедекъ, с. Селска-рѣка, гр. Тръвна, с. Килифарево и с. Дебелецъ. Излетътъ трая отъ 18. до 24. VIII. с. г., въ него взеха участие 4 души туристи и двама тѣхни гости. Дивната природа, особено при Дръновския манастиръ и балкана, фабриките въ гр. Габрово и красивата розова долина дълбоко впечатление сж направили на излетниците. Трудниятъ пътъ не ги е плашилъ, тѣ и сега мечтаятъ за нови далечни излети.

Зимни излети: а) На 28. декемврий с. г. до гр. Г.-Орѣховица, участвуваха 12 излетници; въпреки лошото врѣме излетътъ бѣ единъ отъ най-веселитѣ. б) На 9. февруарий 1909 г. до „Синявиръ“, мѣстность на западъ отъ Търново на около 10 клм., участвуваха 7 излетници.

Въ тѣзи дванадесетъ излета сж взели участие всичко 330 излѣтници, отъ които по-големо число сж туристи. Всичките участници сж останали доволни отъ виденото, отъ веселото туристско общество и отъ добитата душевна наслада. У всички желанието е едно — да се устрояватъ по-често излети.

Останалитѣ 4 излета не се състояха поради лошо врѣме. Единиятъ бѣше обявенъ на 22.II. 1908 г. до римските кариери надъ с. Хотница, другиятъ — на 6., 7. и 8. IX. с. г. до „Хаинъ-боазъ“ (Търново — с. Дебелецъ — с. Килифарево — Килифарския манастиръ — с. Вжглевци — Вонеща вода — с. Войнежа — с. Дишколитъ — с. Мушаморковъ ханъ — Хаинъ-боазъ), отиване и връщане 90 клм., третиятъ — на 9.XI с. г. (зименъ излетъ) до гр. Лѣсковецъ и Горна-Орѣховица и четвъртиятъ — на 1.III 1909 г. до каптажа на водитѣ за гр. Търново.

5. Уреждани сж на 19.X 1908 и 15.III 1909 г. полски танцове надъ „Светата-гора“, срѣщу Търново, но не се състояха поради лошо врѣме. На 1. юний 1908 г. вечерята се нареди градинско увеселение въ градската градина за развлѣчение на сборянитѣ. А на 5. декемврий 1908 г. вечерята клонътъ даде туристски балъ въ салона на чит. „Надежда“. Балътъ бѣше съ разнообразна програма и тѣй веселъ и оживенъ, че посетителитѣ му и до 6 часа сутринята не искаха да напуснатъ приятното туристско общество. За отбѣлѣзване е и това, че за пръвъ пътъ тукъ, а може би и въ цѣла България,

на този традиционен балъ туристите танцуваха съ красивата си туристовска носия. Сжщата вечеръ се разигра и лотария, която имаше 100 билета съ цѣна 50 ст. едина; на 25 отъ тѣхъ се даде по единъ Пжтеводителъ на Търново и околността му.

6. Дадени сж 5 лв. въ полза на бала на Самоковския клонъ „Рила“ и 5 л. помощъ на всесвѣтския пжтешественикъ Henri Musse отъ Парижъ, който посѣти старата българска столица на 27.VIII 1908 год.

7. Клонътъ споредъ силитѣ и срѣдствата си направи всичко възможно за приличното посрѣщане на сборянитѣ отъ VIII. туристски сборъ въ Търново. Той смѣе да се похвали, че можа да направи отъ тоя сборъ събитие не само за туристите, но такова и за цѣлия градъ Търново. Сборътъ се състоя на 1. и 2. юний 1908 г. Въ него участвуваха около 50 делегати отъ всичкитѣ клонове на задругата ни. За делегатитѣ и за търновскитѣ туристи и тѣхнитѣ гости бѣ сложена трапеза въ градината на земеделското училище въ Борушъ, на която туриститѣ заедно съ своитѣ гости бѣха весели и съ необикновено въодушевление.

8. Клонътъ направи демонстрация прѣдъ г. г. делегатитѣ на сбора съ своята уредена безплатна ученишка спалня. Впечатлението отъ спалнята бѣше отлично. Нѣкои отъ посѣтителитѣ ѝ намѣриха я даже по-уредена отъ нѣкои хотели въ града. Въ нея прѣнощуваха и нѣколко души делегати. Спалнята прѣзъ лѣтния сезонъ бѣше отворена за всички екскурзиянти-ученици.

9. Дѣйствиувано и уговорено е да се направи туристска пжтека отъ града за спирката „Трапезица“, която е вече трасирана отъ Тър. окр. инженеръ и ще се направи въ най-скоро врѣме отъ войницитѣ на пионерната дружина.

10. Правиха се постѣпки да се основе юношка чета отъ ученици отъ Търновската държ. мжжка гимназия, обаче управлението на гимназията безъ всѣкакви причини не позволи на ученицитѣ си да постѣпватъ въ четата. Така тази добра идея засега остана не-реализирана.

11. Правятъ се опити да се нареди статистична служба за отбѣлѣзване посѣщенията въ гр. В.-Търново отъ външни лица. Такава служба би могла съ успѣхъ да се нареди, но нужно е да се възложи завеждането ѝ отъ лице, свободно отъ други ангажименти. Резултатитѣ отъ тая наредба ще бждатъ добри.

12. Съ цѣлъ да се рекламира гр. В.-Търново и да се привлечатъ къмъ него повече посѣтители поставиха се въ вагонъ-ресторанъ по линиитѣ София—Варна и Софий - Бургазъ по единъ Пжтеводителъ на гр. В.-Търново и околността му. Съ сжщата цѣлъ съ отпуснатата вече отъ В.-Търновския общински съвѣтъ помощъ отъ 500 лв. ще се приготвятъ *рекламни табли* отъ фотографични изгледи на града и околността му, придружени съ упжтвателни бѣлѣжки, които табли ще се поставатъ на слѣднитѣ гари: София, Варна, Русе, Бургазъ, Пловдивъ, Букурещъ, Буда-Пеща, Виена, Прага, Бѣлградъ, Одеса, Цариградъ, Одринъ, Солунъ и др.

13. Настоятелството подаде молба до Търновския окръжен съветъ, съ която искаше да се отпуснатъ на клона 1000 лв. за залъсяване „Царевецъ“ и за поставяне надписни плочи на кжщитъ на видни и заслужили българи, родомъ изъ окръга. Окръжниятъ съветъ обаче отпусна малка сума за тая цѣль.

Залъсяване. — Отдавна между търновскитъ туристи бѣше си пробила пжтъ идеята за залъсяване и украсяване едно опрѣдѣлено мѣсто до града, което да стане туристски паркъ. Настоятелството усвои тази идея и поиска отъ В. Търновския общински съветъ да се отстжи за горната цѣль едно отъ слѣднитъ около града мѣста: „Боруна“ до желѣзния мостъ, „Военното стрѣлбище“ или мѣстността между „Трапезица“, „Гарга-баиръ“, р. Янтра и лозята на „Асѣнова махала. Общинскиятъ съветъ обаче намѣри за най-подходяща за цѣльта на клона мѣстността „Царевецъ“ (Хисаръ) и съ протоколъ № 60 отъ 2. IX. 1908 г. му я отстжва за пожизнено и безвъзмездно ползуване. Това е една отъ най-голѣмитъ придобивки на тоя клонъ. При все че тази мѣстность е стрѣмна, камениста и безводна, но залъсена и украсена, тя ще бжде най-красивата въ цѣлата околность. Прибавено при това нейното важно исторично значение и паметниците ѝ, тя ще привлича всѣки българинъ къмъ себе си. Залъсяването ѝ ще стане подъ планъ, който сега се работи.

Още тази есенъ (1908 г.) се изкопаха тукъ 6190 дупки и се засѣха толкова борчета. Изкопаха се и други 800 дупки, но нѣмаше дръвчета за посѣване. Направи се ограда само на нѣкои отъ проходитъ, за да се отбие свободното минаване на добитъка, който повржда културата. Тази пролѣтъ се почна почистването на „Царевецъ“, като се издигна долната тераса до основитъ на изоставената гимназия и до тамъ, кждѣто на 22.IX. 1908 г. се обяви българската независимостъ. Това се извърши съ мѣстнитъ затворници, за усърдието на които настоятелството ги изненада съ количества и червени яйца на Великденскитъ празници.

Съ ходатайството на централното настоятелство на БТД Министерството на Търговията и Земедѣлието отпусна на клона ни 600 л., която се употрѣби само за залъсяване.

Отъ друга страна пжкъ клоновото настоятелство, за да увеличи кредита за залъсяване, рѣши приходѣтъ отъ годишния балъ (на 5.XII 1908 г. — 200 л.) да се отнесе къмъ този кредитъ.

Археология. — За постигане археологичната цѣль на клона настоятелството е направило твърдѣ малко прѣзъ отчетната година. Дѣйността на клона ни засега се ограничава само съ пропангандиране идеята за запазване старинитъ. Слабата му дѣйность въ тази областъ се обяснява съ факта, че въ града ни сществува самостоятелно археологично дружество, което освѣнъ съ извършенитъ миналата година малки разкопки на „Царевецъ“ съ нищо друго не е оправдало сществуването си. Желателно е то, като много слабо дружество, да се слѣе съ нашето и да образува негова чета. Една отъ най-важнитъ задачи ла такава задруга ще бжде да се направи

всичко възможно за основаване окръжен археологичен музей, за която целъ подходящо е зданието на военния складъ на „Царевец“.

Безплатната ученишка спалня. — Спалнята се състои отъ 20 легла, наредени на кровати и нарове съ всичкитъ имъ принадлежности. Стойността ѝ е 241 л. Както всяка година, тъй и прѣзъ 1908 г. спалнята е била отворена само прѣзъ м. юлий и августъ единствено поради липса на отдѣлно помѣщение. При все това прѣзъ 1908 г. тя е била посѣтена отъ 29 души ученици — отъ Софийската, Староагорската, Разградската и Сливенската гимназии, отъ Варненското търговско училище, отъ Силистренското педагогическо училище и отъ Сливенското техническо училище, които сж прѣспали по 1—3 и повече нощи.

Библиотека. — Клоновата библиотека притежава разни книги и списания съ туристско съдържание на стойностъ повече отъ 200 л. Прѣзъ отчетната година числото имъ е доста увеличено. Получавани сж списанията: „Български туристъ“, „Родина“, „Der Tourist“, „Casopis Českých Turistů“, „Turing Club Français“ и есперанското „Lumo“.

Прѣзъ миналата 1907 г. клонътъ издаде *Пжтеводителъ на гр. Търново и околността му*. Останали сж въ наличностъ отъ сжщата година само 2921 екземпляра, отъ които прѣзъ отчетната година на клонови членове сж подарени 37, продадени на разни лица и учрѣждения и подарени — 202; оставатъ въ наличностъ до 12.IV 1909 год. — 2882 екземпляра. Настоятелството направи всичко възможно за най-бързото разпродаване на Пжтеводителя. Така, то намали цѣната му отъ 3 на 2 лева за екземпляръ и увеличи отстъпката на книжаритъ отъ 15 на 25%, но все пакъ продажбата му върви бавно. Прѣзъ отчетната година клонътъ издаде брошурата „Ученишки пжтувания“ въ 5000 екземпляра, която има за целъ да пропагандира между учащата се младежъ идеята за пжтувания. Цѣната ѝ е 15 ст. — 10 ст. за клона и 5 ст. за продавачитъ.

Нашиятъ клонъ притежава още шкафове, фотографични снимки, табели, поставени на Търновската и Горноорѣховската гари, показалци и пр. — всичко на стойностъ 726.50 лв. Той притежава и 33 клишетата отъ картинитъ на Пжтеводителя на стойностъ 1000 лева.

Търновскиятъ клонъ е членъ на френското туристско дружество Turing Club Français и на чешкото Club Českých Turistů.

Слѣдъ всичко това пристъпи се къмъ изборъ на ново настоятелство по тайно гласоподаване и се избраха слѣднитъ лица: прѣдседателъ — Г. Козаровъ, архитектъ, подпрѣдседателъ — капитанъ Ив. Георгиевъ, касиеръ — Цаньо Гиргановъ, чиновникъ въ Б. Н. Б., секретаръ — Георги Петковъ, чиновникъ въ окр. сѣдъ, домакинъ — Леонъ Филиповъ, чиновникъ въ окръжното инженерство, контрольоръ — Димитъръ Христовъ и съвѣтници — поручикъ Гирджиковъ и г-цитъ Мария Костова и Стефана Георгиева.

Въ това общо годишно събрание взе се рѣшение да се уреждатъ прѣзъ зимния сезонъ популярни сказки по туризма,

Избраха се по явно гласоподаване за редовни делегати на IX. туристски сборъ въ гр. Брацигово туристите А. Радославовъ и Леонъ Филиповъ. За резервни делегати се избраха туристите Иванъ Рашевъ и Иванъ Евстатиевъ.

По предложение отъ ирѣдседателя на клона рѣши се да се поздрави телеграфически отъ името на клона туриста д-ръ Хр. Пиперовъ по случай встъпването му въ бракъ.

Провѣзгласи се за почетенъ членъ на клона туриста Нѣдѣлко Марковъ заради трудоветъ му по написване Пжтеводителя на гр. В.-Търново и околността му, издание на клона, като се натовари една тричленна комисия да изработи адресъ за това.

Събранието даде право на настоятелството да упражни всички законни сръдства къмъ лицата, които дължатъ на клона суми отъ продажба на Пжтеводителя.

Съгласно чл. 24 отъ устава избраха се по явно гласоподаване като контролна комисия лицата Ив. Коновъ и Димитъръ Христовъ, които да прѣгледатъ смѣтките на касиеритъ отъ 1907 и 1908 години, както и положението на смѣтките отъ Пжтеводителя, понеже избраната миналата година контролна комисия не е изпълнила задоволително възложената ѝ мисия.

Клоновитъ членове се разпрѣдѣлиха на слѣднитъ чети: *зальсвателно-украстителна* съ старей г. Станко Панайотовъ, Търновски районенъ горски инспекторъ, *археологична* съ старей г. Ив. С. Вителовъ, Търновски градски общински кметъ, *забавителна* съ старей г-ца Стаяна Михайлова, *туристка* съ старей г. Леонъ Филиповъ, и *чета за усилване гостуването въ града* съ старей г. Г. Козаровъ.

Основа се и *статистично бюро* за отбѣлѣзване посѣщенитя въ гр. В.-Търново отъ вънкашни хора, съ завеждането на което се натовари туриста Димитъръ Щѣрковъ.

Прѣзъ отчетната година касата се намира въ слѣдното положение :

П Р И Х О Д Ъ :

Получено въ наличность отъ бившия касиеръ — 144.40 лв., прлучени отъ сщия по спестовна книжка — 9.70 лв., отъ членски вноски — 456.50 лв., отъ записнина и значки — 108 лв., отъ продажба на Пжтеводителя — 457 лв., отъ продажба карта на окръга — 62.70 лв., помощи — 700 лв., отъ годишния балъ — 386.87 лв., отъ градинското увеселение — 169.60 лв., вноски за сбора — 240.60 лв. и отъ продажба зеленина на бала — 18 лв.

Всичко приходъ лева . 2753.37

Р А З Х О Д Ъ :

Наличность въ касата на 12.IV. 1909 г. — 705.48 лв., канцеларски — 136.25 лв., за служителъ 105 лв., за поддържане спалнята — 9 лв., за списания и книги — 55.37 лв., за зальсяване

„Царевецъ“ — 225·49 лв., за погасяване дългове — 450 лв., записнина и 25% отъ членския вносъ за централната каса — 200·90 лв., за уредба на бала — 264·18 лв., разноси по сбора — 579·45 лв., за нареждане картинната изложба — 12·05 лв. и за поощрение на туристиката — 10 20 лв.

Всичко разходъ лева . 2753 37

Събранието гласува слѣдния бюджетъ за 1909 година :

П Р И Х О Д Ъ :

Членски вносъ отъ 115 члена — 690 лв., членски вносъ отъ 10 членки — 30 лв., записнина отъ 20 нови членове — 40 лв., приходъ отъ балъ — 100 лв., помощи отъ градската община, окръжни, постоянна комисия и министерствата — 800 лв., помощъ за залѣсяване отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието — 200 лв., неприкосновенъ фондъ — 150 лв., отъ продажба на Пжтеводителя — 500 лв., отъ продажба на брошурата „Ученишки пжтувания — 100 лв.

Всичко приходъ лева . 2610

Р А З Х О Д Ъ :

За централната каса 25% отъ членскитѣ вноски и записнина отъ 20 нови членове — 220 лв., за насърчение туристиката и за печатане картички — 150 лв., туристски стипендии за ученици — 50 лв., за пѣйки и залѣсяване — 450 лв., за поддържане спалнята и увеличение лѣглата ѝ — 80 лв., за поставяне знаци, карти и показалци — 100 лв., за бинокль и барометръ — 100 лв., канцеларски — 80 лв., възнаграждение на дружествения слуга — 150 лв., за направа бесѣдка въ околността на града — 300 лв., за разкошна подзързия на 5 Пжтеводителя — 60 лв., за погашение дълговетѣ къмъ г. Г. Козаровъ и Христо Тереевъ — 350 лв., за печатане дипломи — 100 лв., за неприкосновения фондъ — 200 лв., разноси по сказкитѣ — 50 лв., за двама делегати за IX. туристски сборъ въ гр. Брацигово — 60 лв., за уравнение — 110 лв.

Всичко разходъ лева . 2610

На свършване считаме за свой дългъ да изкажемъ благодарността си къмъ слѣднитѣ учреждения и лица, които сж принасяли услуги на клона ни: 1) къмъ Министерството на Търговията и Земледѣлието за отпуснатитѣ 600 лв. за залѣсявания; 2) къмъ В. Търновския градски общински съвѣтъ за отпуснатата помощъ отъ 500 лв.; 3) къмъ учрѣдителитѣ на бала на 5. XII. 1908 год., особено къмъ г. г. Б. Деневъ, Д-ръ Драгановъ и С. Моловъ, на услугитѣ на които се дължи добрия успѣхъ; 4) къмъ сподвижницитѣ на залѣсяването, особено къмъ г. г. Търновския лѣсночей г. С. Молловъ, Търновския горски инспекторъ г. С. Панайотовъ, г. Др Драгановъ, Търновския окр. инженеръ г. Т. Велчевъ, пионерната дружина въ града ни,

воглаве г. г. офицеритѣ ѿ, прокурора при окр. сждѣ г. Н. Ангеловѣ, и др.; 5) къмъ г-на В.-Търновския градски общ. кметъ г. И. С. Вителовъ за особеното му благосклонно внимание къмъ дѣйността на дружеството ни и къмъ всички г-жи, г-ци и господа и учреждения, които по какъвто и да е начинъ сж указали съдѣйствието на клона ни.

Г. Петковъ,
секретарь.

Г. Козаровъ,
прѣдседатель.

№ 56.

До клоновѣтъ на БТД.

Господине Прѣдседателю,

Въ този моментъ, когато природата е въ своя пълненъ разцвѣтъ, когато погледѣтъ на всѣка стѣпка се радва на чудната игра на цвѣтоветѣ и формитѣ на новия животъ, когато гърдитѣ съ сладостъ поглѣщатъ свѣжия въздухъ на пролѣтъта, въ този моментъ сж излишни всѣкакви подкани къмъ нашитѣ туристи: всичко наоколо имъ и всичко въ тѣхъ ги вика посрѣдъ природата. Тѣзи подбуди за туристски починъ обаче колкото и да се цѣнни, все пакъ не могатъ да замѣстятъ изцѣло съзнателнитѣ мотиви на туризма, защото ако всѣка туристска дѣйность почне да изхожда само отъ тѣхъ и да се спира само при тѣхъ, тогава тя почти би изгубила своето повисоко културно значение и би се изродила въ една само полезна и приятна забава, туризмътъ би прѣстаналъ тогава да бѣде и една дѣйность, която изхожда отъ интереси на духа, ония интереси, които се криватъ въ придобивкитѣ чрѣзъ непосредствено наблюдение на знания изъ областята на естественитѣ науки, горграфията, етнографията, историята и др.

А туризмътъ сврѣхъ цѣната, която има като здравословна практика и като дѣйность, която ни доставя естетични наслади отъ хубоститѣ на природата, има и една обективна задача, която не е помалка цѣнна отъ здравословнитѣ изгоди на туристското подвижничество и лекитѣ естетични впечатления, изнесени отъ излети.

Тази негова задача се състои въ придобивкитѣ на редъ научни знания, които сж толкова по-цѣнни, че сж основани върху лично наблюдение и изучаване. Ето тази цѣль, покрай другитѣ двѣ, която никога не трѣбва да се изпуца изпрѣдъ видъ, защото тя е прѣди всичко, която издига туризма надъ равнището на всѣки спортъ и всѣко хигиенично упражненіе. За нея туриститѣ трѣбва винаги да мислятъ и да се помжчатъ да си приготвятъ всички срѣдства, чрѣзъ които ще могатъ да я реализиратъ.

Нѣма съмнѣние, че въ това отношение особена цѣна иматъ пѣтнитѣ бѣлѣжки на туриститѣ, въ които съ право може да се очаква, че отечествената история, етнография, горграфия и природа ще намѣрятъ сегисъ тогисъ нѣкой приносъ цѣненъ, ако не като научна придобивка, поне като подсъщане и като поводъ да се обърне внимание върху нѣкой фактъ отъ тази или онази областъ. Ето защо туриститѣ не трѣбва да скъпятъ врѣме и трудъ да изнасятъ поне

чрезъ органа си „Български туристъ“ своитѣ впечатления, така и наблюденията си върху живота и природата.

Въ рѣза на тѣзи срѣдства не малка цѣна иматъ и фотографскитѣ снимки на хубави, оригинални пейзажи, снимки отъ градове, старини, сцени изъ живота и др.

Една колекция отъ фотографски снимки, събрани при различнитѣ излети на клона, ще бѣде твърдѣ цѣнна колекция отъ документи, въ които сж фиксирани географски и топографски изгледи, картини изъ живота, исторични паметници и др. Естетична цѣна на този родъ сборки, както и особната имъ цѣна за пропаганда на туризма е повече отъ очевидна. Тѣзи снимки клоноветѣ ще могатъ да издаватъ като отдѣлни карти съ видове или като албуми и така ще изпълнятъ цѣлта на туристската организация, па и ще си създадатъ нови доходни параграфи.

Една задача, реализирането на която засега може да се каже е още далечъ въ бъдещето, но която може да се отбѣлѣжи, за да служи като прицѣлна точка на стремление, то е маркирането на пжтищата къмъ бѣлѣжити мѣста, както и изработката на съответнитѣ туристски карти. Централното настоятелство схваща много добръ трудноститѣ на тази задача, но то мисли, че като я поставя, то само подсѣща къмъ опити, които подготвятъ за рѣшението на самата задача.

Отдѣлнитѣ опити за изслѣждане на природата и живота чрезъ наблюдения при излети, фотографски снимки и фотографскитѣ опити ще подготвятъ почва за изработване на пжтеводители — отначало на отдѣлни области, а послѣ и такива, които ще обгръщатъ цѣла България. Изработката на такива пжтеводители трѣбва да бѣде една отъ послѣднитѣ и най-високи задачи на всѣки туристски клонъ, защото чрезъ него въ ржцѣтъ на хората се дава най-здравото и необходимо срѣдство за пжтуване и реализуване на всѣки туристски починъ.

На край централното настоятелство моли клоновитѣ настоятелства да побързатъ и изпратятъ отчетитѣ си за изтеклата година, за да може то отъ една страна да разполага съ нужния материялъ за единъ рефератъ върху положението на организацията, каквѣто се прѣдполага да се чете отъ името на нашата организация въ славянския сборъ, отъ друга страна да може своеврѣменно да приготи за X. туристски сборъ задължителния за него отчетъ за положението и дѣйносеѣта на Б. Т. Дружество.

При този случай централното настоятелство не може освѣнъ съ съжаление да припомни положението отъ миналата година, когато, поради нехайството отъ страна на клоноветѣ, то се намѣри въ невъзможность да прѣдстави пѣленъ такъвъ отчетъ на сбора въ Брацигово. Като припомня този непрѣпоржчителенъ за нашето дѣло случай, то се надѣва, че тази година той не ще се повтори.

Отъ централното настоятелство.

Открива се подписка за година IX. (1910) на
БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ Списание за туризъм
и природоописание.
Органъ на Бълг. Ту-
ристско Дружество.

РЕДАКТОРЪ: С. Д. СКРИНСКИ.

Отъ 1. януарий 1910 г. сп. „Български туристъ“ влиза въ IX. година на своето съществуване. Днесъ то е единственото спортно списание у насъ, въ което се описва българската природа и срѣдствата за добиране до нея.

„Български туристъ“ излиза всѣки мѣсецъ (освѣтъ юлий и августъ). Годишна цѣна за нечленове на дружеството въ България е 2 лева, а въ чужбина — 2-50 фр. Членоветъ го получаватъ срѣщу единъ левъ.

Записването абонати въ София става въ книжарницитѣ: Б. Касжровъ, Хр. Олчевъ и П. Чипевъ, а въ провинцията — въ клоноветъ на Българското Туристско Дружество и въ всички т.-пощенски станции. Който запише 4 и повече абонати, получава 10% отстъпка.

О Б Я В А.

Туристическа библиотека

„На пѣтъ“ кн. 4, 5, 6 — 1-20 лева.
кн. 7, 8, 9 — 1-20 лева.

Пътуване изъ Стара планина, Родопитѣ, Сакаръ, Странджа. Прѣкрасно помагало по отечествена география, за туристи и велосипедисти.

Десетъ и повече книги по единъ левъ. Изпращане само въ прѣдплата или съ наложенъ платежъ.

гр. Бургазъ.

Д. Стеревъ.

Приематъ се за послѣднитѣ двѣ страници на списанието обяви отъ хотелджии, гостинничари, продавачи на туристски вещи и др. при най-износни цѣни.